

Vedlegg til brev 4. juli 2023, ref. 23/1803.

Kunnskapsdepartementets merknader til endringer 30. juni 2023 i forskrifter om rammeplaner for lærerutdanningene

Generelt om høringen om rammeplanutvalgets forslag våren 2023.

Det hurtigarbeidende rammeplanutvalg som departementet nedsatte i februar, ble ledet av Kari-Anne Sæther, Universitetet i Tromsø. Utvalget leverte sin innstilling i mars i år, og foreslo i tråd med mandatet, forenklinger og harmoniseringer i samtlige forskrifter om rammeplaner for lærerutdanningene. UHR-lærerutdanning har også spilt inn forslag til forenklinger, og disse var et grunnlag for rammeplanutvalgets arbeid. Rammeplanutvalgets forslag ble sendt på høring 21. april, med frist 8. juni.

Rammeplanutvalget hadde følgende sammensetning:

- Kari-Anne Sæther – leder, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet
- Ingfrid Thowsen, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- Gunhild Tomter Alstad, Høgskolen i Innlandet
- Joar Fossøy, Høgskulen på Vestlandet
- Torstein Drabløs, Høgskulen i Volda
- John-Marcus Kuhmunen, Samisk høgskole
- Gørill W. Vedeler, OsloMet – storbyuniversitetet
- Lars Syrrist – student, Høgskolen i Innlandet
- Hussain Mahdi Saleh Al-Jboori, Student, OsloMet – storbyuniversitetet
- Kariann Flovikholm, Møre og Romsdal fylkeskommune
- Stine Christensen Holtet, Oslo kommune
- Torstein Johannessen, Trondheim kommune
- Anne Kari Thorsrud, Ringsaker kommune
- Henning Marius Sollid, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (sekretær)

Rammeplanutvalgets innstilling og opprinnelige forslag, departementets høringsnotat og høringssvarene kan leses her: regjeringen.no/stylu.

Høringen fulgte rammeplanutvalgets inndeling i åtte temaområder. Merknadene fra departementet følger samme inndeling:

- Innpass av fag og utdanninger i lærerutdanningene

- Praksis
- FoU-oppgave i de femårige utdanningene og vitenskapsteori og metode
- RLE som modul i PEL-faget
- Studie-/programplan
- Internasjonalisering
- Rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13
- Harmonisering av struktur og formuleringer

Det kom 42 høringsvar: 15 fra UH-institusjoner, ni fra myndigheter/offentlige etater, ti fra organisasjoner og åtte fra foreninger/enkeltpersoner. Noen UH-institusjoner har sendt flere svar. Åtte instanser hadde ingen merknader. Et fåtall instanser kommenterte forhold som ikke hadde relevans for høringen.

Generelt gir høringsinstansene støtte til det påbegynte arbeidet med å gjøre styringen av lærerutdanningene mer overordnet. Instansene slutter opp om formålet om at de som tilbyr og samarbeider om lærerutdanning, skal få større frihet og fleksibilitet til å videreutvikle utdanningene til det beste for barnehagen og skolen.

Kunnskapsdepartementet har så langt det har vært forsvarlig, og ikke har gitt utilsiktede konsekvenser i form av strengere føringer sammenliknet med i dag, etterkommet rammeplanutvalgets anbefalinger. Noen steder har departementet gått lengre enn det rammeplanutvalget anbefaler. Dette kan forsvares fordi de overordnede formåls- og innholdsbestemmelsene i rammeplanene ligger fast selv om noen strukturelle føringer oppheves.

Departementets merknader til de enkelte forslag og endringer

1. Innpass av fag og utdanninger i lærerutdanningene

Fra høringen

De fleste universiteter og høyskoler støtter rammeplanutvalgets vurdering, at konsekvensen av å fjerne krav om fagdidaktikk og praksis for innpassing i GLU, bør utredes nærmere. Mange mener at krav om praksis og fagdidaktikk er til hinder for godkjenning av fag og utdanning, men noen svarer at det finnes muligheter for å sikre at studentene har den nødvendige sluttkompetansen, selv om fagdidaktikk og praksis mangler ved godkjenningstidspunktet. Flere institusjoner har erfaring med kompensierende ordninger, men noen finner dette ressurskrevende og mener at godkjenning ikke nødvendigvis gir et avkortet studieløp. Noen ser behov for å avgrense omfanget av fag som kan gi grunnlag for godkjenning uten praksis og fagdidaktikk.

Kunnskapsdepartementets merknader

Bredere rekruttering til lærerutdanningene er ett motiv for å forenkle rammeplanene. Departementet har lagt til grunn at det å fjerne formuleringene om praksis og fagdidaktikk i godkjenningsparagrafen for GLU og LUPE ikke innebærer å fjerne kravet om at kandidatene som uteksamineres skal ha praksis og fagdidaktikk i undervisningsfagene.

Formålsparagrafen og læringsutbyttebeskrivelsene i rammeplanen vektlegger profesjonsretting og helhet og sammenheng mellom fag, fagdidaktikk, pedagogikk og praksis. Relevans er et overordnet krav, og for GLU 1–7 er kravet om begynneropplæring i

alle fag ufravikelig. Relevant kompetanse er avgjørende for læreren i møte med elever. Dette er krav som ligger fast uavhengig av kravene i § 6 i GLU-forskriften og § 5 i LUPE-forskriften. I GLU-forskriftene er omfanget av skolerelevante fag allerede avgrenset.

På denne bakgrunnen har departementet valgt å fjerne bestemmelsen i GLU, samisk GLU og LUPE om at utdanning som skal gi grunnlag for fritak skal omfatte fagdidaktikk og praksis. I stedet er det lagt inn en ny bestemmelse i disse rammeplanene, som pålegger institusjonene å sikre at rammeplanens krav om fagdidaktikk og praksis er ivaretatt i kandidatens samlede sluttkompetanse. For øvrige utdanninger er problemstillingen mindre aktuell, og det er ikke endringer i disse forskriftene på dette punktet.

Institusjonene har ulik kapasitet og ulik evne til å legge til rette for individuelle studieløp for å kompensere for manglende fagdidaktikk og praksis – og eventuelt begynneropplæring – ved godkjenning av tidligere utdanning. Derfor er det opp til den enkelte institusjon å vurdere hvorvidt de kan godkjenne tidligere utdanning som ikke omfatter fagdidaktikk og praksis. Departementet oppfordrer institusjonene til å benytte det handlingsrommet de har.

2. Praksis

Fra høringen

Høringsinstansene gir gjennomgående støtte til å beholde de fleste føringer om praksis og viser til utfordringer med profesjonsrettingen av utdanningene. Det gis støtte til at det fortsatt skal legges vekt på overganger, men at detaljene knyttet til dette tas bort.

En del av de foreslåtte harmoniseringene, som at overganger skal være en del av praksisstudiet, antas i høringssvarene å gi mindre fleksibilitet til lektorutdanningene.

Et klart flertall av høringssvarene gir støtte til betegnelsen «praksisstudium» for å tydeliggjøre at også denne delen av utdanningen skal oppøve kritisk refleksjon og kunnskapsbasert yrkesutøvelse. Noen mener at begrepet står i kontrast til krav om integrering, fordi det gir inntrykk at det er et separat studium.

Kunnskapsdepartementets merknader

Departementet har valgt i hovedsak å etterkomme rammeplanutvalgets forslag der det antas ikke å ha utilsiktede konsekvenser eller gi strengere føringer.

I lektorutdanningen er bestemmelsen om praksis over «fire av fem år», endret til «tre av fem år». Bestemmelsen om at studenter med fagbakgrunn i fellesfagene på videregående skole møter elever på ulike studieprogrammer var unødig detaljert, og er tatt bort. Forslaget om 10 dager praksis på andre arenaer enn grunn- og videregående skole, og forslaget om at overganger skal være en del av praksisstudiet, er ikke tatt til følge for denne utdanningen, da fagmiljøene opplevde forslaget som innskrenkende. Institusjonene har ansvaret for å sikre studentenes kompetanse om dette.

I rammeplanene for GLU er detaljerte føringer rundt praksis i barnehage og i andre skoleslag fjernet i forskriftene og erstattet med bestemmelse om at overganger i utdanningsløpet bør være en del av praksisstudiet. Åpningen for at inntil 15 dager praksis kan legges til andre relevante praksisarenaer enn de utdanningene primært retter seg mot, gir mulighet for å styrke dette.

For å understreke betydningen av kunnskapsbasert yrkesutøvelse har departementet ønsket å gå bort fra betegnelsen «praksisopplæring». Departementet har valgt å lytte til rammeplanutvalgets forslag om at alle utdanninger bruker «praksisstudium». I forskriftsendringene er det forsøkt å skille mellom «praksisstudium» om det organisatoriske, og «praksis» om aktivitet.

Videre mener departementet at det er viktig at all praksis er veiledet, variert og vurdert. Dette er i tråd med rammeplanutvalgets anbefaling, styrket i rammeplanene. Departementet oppfordrer institusjonene til å utforske nye måter å samhandle med praksisfeltet, slik at studentene kan få mer og flere typer praksiserfaring.

3. FOU-oppgave i de femårige utdanningene og vitenskapsteori og metode

Fra høringen

UHR har foreslått å fjerne FoU-oppgave i GLU og LUPE og bacheloroppgave i lektorutdanning. Rammeplanutvalget mener det er viktig å beholde disse kravene, fordi det å fjerne dem vil være en større endring som vil svekke føringene om forskningsbasering i utdanningene. Utvalget foreslår i stedet å lempe på krav til tidfesting og fagtilknytning.

For de fleste utdanninger gir høringen støtte til utvalgets forslag om å beholde et selvstendig arbeid i syklus 1., men å gi større fleksibilitet. Lektormiljøene ønsket å beholde bacheloroppgave fremfor en FoU-oppgave som foreslått, og mener at krav til vitenskapsteori og metode (tidlig introduksjon og progresjon) er en ny føring.

Kunnskapsdepartementets merknader

Dette arbeidet skal ikke gi strengere føringer, og utdanningenes egenart skal ivaretas. I alle rammeplaner er det et overordnet krav om progresjon. Departementet har derfor valgt å ikke innføre nye krav i lektorutdanningene på dette punktet. Dagens krav i GLU og LUPE ligger fast, i tråd med rammeplanutvalgets forslag.

4. RLE som modul i PEL-faget

Fra høringen

De fleste høringsinstansene gir støtte til rammeplanutvalgets vurdering om at det å fjerne RLE-modulen i GLU, som UHR foreslår, er en større endring som fordrer nærmere utredning. Innholdet i modulen ses som viktig, men det er delte syn på måten dette er organisert. Det blir vektlagt at læringsutbyttet i RLE-modulen *er i tråd med internasjonale anbefalinger for en utdanning som legger grunnlag for fredelig sameksistens og forståelse i pluralistiske samfunn*. Noen mener modulen bør ivaretas, men skilles ut fra PEL-faget.

Kunnskapsdepartementets merknader

Departementet mener at det er helt nødvendig at alle som uteksamineres fra grunnskolelærerutdanning har kompetanse for å være lærer i et flerkulturelt og flerreligiøst samfunn, som dagens RLE-modul i faget pedagogikk og elevkunnskap (PEL) skal sikre. Samtidig er organisering i moduler en unødig detaljert føring på rammeplannivå.

Departementet har nå opphevet bestemmelsen i § 3 i rammeplanene for grunnskolelærerutdanningene, om en modul på 15 studiepoeng i PEL. Dagens læringsutbyttekrav ligger fast, men det er ikke lenger krav om at det må være i en egen modul. De av institusjonene som ønsker å opprettholde dagens organisering, har frihet til det.

Vi minner også om at rammeplanene bygger på opplæringslova og gjeldende læreplaner for grunnopplæringen. Dette legger føringer for utdanningene knyttet til verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og menneskerettigheter, selv om det ikke er nevnt eksplisitt i rammeplanene.

5. Studie-/programplan

Fra høringen

Rammeplanutvalgets forslag om samordning i kapittel fire om institusjonenes studieplaner og nasjonale retningslinjer, får støtte, men det blir også understreket at det er viktig å ivareta særegenhetene til de ulike utdanningene. Språkrådet mener det er viktig ikke å redusere føringer som skal sikre kandidatenes nynorskkompetanse.

Kunnskapsdepartementets merknader

Departementet mener at utvalgets forslag til forenkling og samordning bidrar til å fjerne unødvendige, detaljerte føringer om hvordan institusjonene skal legge opp utdanningene for å ivareta læringsutbyttene. Bestemmelsen i GLU og LUPE om kommunikasjonsferdigheter på bokmål og nynorsk, opprettholdes, men det tas ikke inn nye føringer i de andre rammeplanene.

Til pkt. 6–8.

Kunnskapsdepartementets merknader

Departementet har endret rammeplanene i henhold til anbefalingen fra rammeplanutvalget når det gjelder internasjonalisering. Emnegrupper i yrkesfaglærerutdanningen er fjernet, og omtalen av bacheloroppgaven er justert etter anbefaling fra utvalget. Inndelingen av profesjonsfaget og yrkesfaget, er beholdt, i samsvar med øvrige utdanninger.

Departementet har etterkommet de fleste forslag om harmonisering, og foretatt ytterligere noen språklige justeringer. Hensynet til utdanningenes særegenhet er forsøkt ivaretatt. Der rammeplanutvalgets forslag har gitt nye føringer eller andre utilsiktede konsekvenser, er teksten bevart som før. Rammeplanutvalget har foreslått å harmonisere omtalen av hva utdanningen kvalifiserer for, i § 3. Departementet har valgt å ikke endre noen av rammeplanene på dette punktet, men viser til at tilsetning normalt skal omtales i forskrift til opplæringslova og ikke i rammeplaner for lærerutdanningene.